

Розширений план лекцій
з навчальної дисципліни
«СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ ТУРИЗМ (ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧИЙ)»
для студентів напрямку підготовки 6.140103 «Туризм»

Модуль 1. Лікувально-оздоровчий туризм як напрям туристичної діяльності

Лекція 1

Лекція 1. Історія виникнення та розвитку, основні напрями та форми лікувально-оздоровчого туризму в Україні та у світі.

План

1. Місце лікувально-оздоровчого туризму в структурі туристичної діяльності.
2. Сучасні моделі організації лікувально-оздоровчого туризму.
3. Основні періоди розвитку лікувально-оздоровчого туризму у світі та їх характеристика.
4. Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму у світі.
5. Історія виникнення та розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні

Ключові терміни та тези

Сутність основних термінів «лікувальний туризм», «оздоровчий туризм», «медичний (клінічний)» туризм, «санаторно-курортне лікування», «курорт», «бальнеологічні ресурси».

Лікувально-оздоровчий туризм — один з найперспективніших видів туризму в Україні та у світі. Він розвивається за рахунок значних ресурсів: морського узбережжя, гарячих, теплих і холодних мінеральних джерел, лікувальних лиманових родовищ грязі, лісів, сприятливих кліматичних умов тощо, якими багата наша країна та інші країни.

Лікувально-оздоровчий туризм, займаючи відносно невелику частку в загальносвітовому обсязі туристичних потоків (близько 1 %), є однією з найбільш прибуткових галузей туристичного бізнесу.

Лікувально-оздоровчий туризм передбачає переміщення резидентів і нерезидентів в межах державних кордонів і за межі державних кордонів на строк не менше 20 годин і не більше 6 міс. в оздоровчих цілях, цілях профілактики різних захворювань організму людини. Сучасні моделі організації лікувально-оздоровчого туризму: західноєвропейська, східноєвропейська.

Періоди розвитку лікувального туризму у світі: стихійно-емпіричний, науково-курортологічний, комерційний, диференційований, ринковий.

Інформаційні джерела

1,2,4,5,6,8,9,14

Лекція 2. Ресурсна база лікувально-оздоровчого туризму.

План

1. Фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму.
2. Природні ресурси як основа розвитку лікувально-оздоровчої діяльності.

3. Інфраструктурні ресурси лікувально-оздоровчого туризму: санаторно-курортне господарство, типи курортів,
4. Роль людських ресурсів в організації лікувально-оздоровчого туризму.

Ключові терміни та тези

Поняття туристично-рекреаційного та курортно-рекреаційного потенціалу. Вплив клімату, орографічних, геологічних та гідрологічних умов території на розвиток лікувально-оздоровчої туристичної діяльності. Лікувально-оздоровче значення біотичних ресурсів. Структура бальнеологічних ресурсів.

Типи лікувальних вод та їх вплив на організм людини. Лікувально-оздоровчий вплив пелоїдів та їх використання в санаторно-курортній діяльності. Поняття лікувально-оздоровчої (курортної) інфраструктури – санаторії, лікувальні пансіонати, курортні поліклініки, галереї мінеральних вод, водолікарні, радонолікарні, солярії, аерарії, басейни тощо.

Інформаційні джерела

2,7,8,9,10,11,13,21,24,25

Лекція 3. Сучасні методи та технології в лікувально-оздоровчому туризмі

План

1. Сучасні напрями санаторно-курортного лікування. СПА-технології в програмах лікувально-оздоровчих турів.
2. Поняття про медичний (клінічний туризм).
3. Країни, що спеціалізуються на медичному туризмі.

Реабілітаційні програми в лікувально-оздоровчому туризмі

Ключові терміни та тези

За поєднанням природно-лікувальних факторів розрізняють 6 типів курортів: бальнеологічні, бальнеогрязеві, бальнеокліматичні, грязьові, кліматичні, кліматокумисолікувальні. Особливу підгрупу складають приморські кліматичні та гірськокліматичні курорти. Одна із версій походження терміну «СПА» - з латині «sanus per aqua» – оздоровлення через воду. За визначенням Міжнародної асоціації СПА – «СПА – це заклади, призначені для поліпшення зжагального стану людини за допомогою різноманітних професійних процедур, які включають догляд за шкірою, фітнес, здорове харчування та духовно орієнтовані на поліпшення здоров'я програми.

Медичний (клінічний туризм) – різновид лікувально-оздоровчого туризму – поїздки за власний рахунок на добровільній основі в лікувальнихцілях до провідних клінік та приватно практикуючих фахівців в межах або за межами країни. Найпопулярніші центри медичного туризму Німеччина, Швейцарія, Франція, Іспанія, Великобританія і Бельгія, Ізраїль, США, Куба, Індія тощо.

Інформаційні джерела

6,8,9,13

Лекція 4. Технології туроперейтингу в лікувально-оздоровчому туризмі.

План

1. Особливості проектування та механізм розробки лікувально-оздоровчих турів.
2. Характеристика лікувально-оздоровчого туристичного продукту.

3.Документообіг в лікувально-оздоровчому туризмі. Санаторно-курортна путівка.

4. Ліцензування, сертифікація, та стандартизація санаторно-курортних послуг.

Ключові терміни та тези

Етапи лікувально-оздоровчого туropolерейтингу: тур-проекування, тур-планування, просування лікувально-оздоровчого туру, збут санаторно-курортного продукту, реалізація лікувально-оздоровчого туру. Особливості лікувально-оздоровчого туropolерейтингу: здійснюється переважно санаторно-курортними закладами, через операторсько-агентську мережу реалізується не більше 20-30% путівок, значно менша залежність від сезону, велика залежність від рівня здоров'я та рівня доходів, активне державне регулювання тощо. Основні нормативні та супроводжувальні документи. Особливості ліцензування, стандартизації та сертифікації.

Інформаційні джерела

8,9,13,20,22,24

Модуль 2 Географія лікувально-оздоровчого туризму у світі та в Україні **Лекція 5. Лікувально-оздоровчий туризм в Європі.**

План

1. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Західної Європи.
2. Просторова організація лікувально-оздоровчого туризму в країнах Східної Європи.
3. Основні центри лікувально-оздоровчого туризму в Середземноморському рекреаційно-туристичному районі.
4. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Росії, країнах Балтії, Молдові та Білорусі.
5. Розвиток медичного туризму в європейських країнах.

Ключові терміни та тези

Основні райони лікувально-оздоровчого туризму в Старому Світі знаходяться у Центральній, Східній та Західній Європі. Основні переваги курортів Європи (особливо Східної) є оптимальне поєднання ціни та якості обслуговування та застосування передових медичних і оздоровчих технологій. Уже в середині XIX ст. сформувалися курорти Німеччини, Австрії, Швейцарії, Чехії та Словаччини. Південна Європа на світовому ринку лікувально-оздоровчого туризму представлена переважно італійськими курортами. Серед колишніх республік СРСР значним ресурсним потенціалом лікувально-оздоровчого туризму володіє Україна, Латвія, Литва, Естонія, Росія та Грузія.

Інформаційні джерела

8,9,12,21,24,25

Лекція 6. Лікувально-оздоровчий туризм в країнах Азійсько-Тихоокеанського туристичного регіону

План

1. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Південно-Західної Азії
2. Особливості розвитку та найбільші центри лікувально-оздоровчого туризму в країнах Південної Азії.

3. Традиційні та нетрадиційні лікувально-оздоровчі технології в країнах Східної та Південно-Східної Азії.
4. Сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Закавказзя та Центральної Азії.

Ключові терміни та тези

Найбільш відомим та затребуваним регіоном лікувально-оздоровчого туризму є Близький Схід, а в ньому – Ізраїль. Район Мертвого моря є унікальним поєднанням лікувально-оздоровчих чинників – термальна мінеральна вода, лікувальні грязі, сприятливі біокліматичні умови. Основні курорти Індії – Сімла та Дарджилінг. Популярні курорти Китаю – Долань, о. Хайнань и Пекин (центр тибетської медицини). Найвідоміші курорти Грузії – Боржомі, Кабулеті, Цхалтубо, Абхазії – Новий Афон, Гагра, Піцунда, Азербайджану – Ленкорань, Масалли, Вірменії – Арзані, Туркменістану – Байрам-Алі, Арчман.

Інформаційні джерела

8,9,12,21,23,24,25

Лекція 7. Лікувально-оздоровчий туризм в країнах Американського туристичного регіону

1. Фактори та особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Північної Америки.
2. Фактори та особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в країнах Карибського басейну, Центральної та Південної Америки.
3. Сучасні тенденції розвитку медичного (клінічного) туризму в регіоні.

Ключові терміни та тези

Найбільші центри лікувально-оздоровчого туризму: в США – Маммот-Спрингс, Хибер-Спрингс, Саратога –Спрингс, Колорадо-Спрингс, Хот-Спрингс, Маут-Клеменс, Палм-Мпрингс, Лонг-Біч; Канади – Сент-Катарінс, Банф; Аргентини- Вільявісенсіо, Терма-де-Копаху; Куби – Варадеро, Гавана (Тарара); Чилі – Термас-де-Чильян, Лос-Ріос. Медичний (клінічний) туризм в США та на Кубі.

Інформаційні джерела

8,9,12,21,23,24,25

Лекція 8. Лікувально-оздоровчий туризм в країнах Африки, Австралії та Океанії.

План

1. Фактори розвитку та найбільші центри лікувально-оздоровчого туризму в країнах Африки.
2. Ресурси та сучасні тенденції розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Австралії.
3. Лікувально-оздоровчий та медичний туризм в Новій Зеландії та інших країнах Океанії.

Ключові терміни та тези

Курорти Тунісу та Марокко, приморські кліматичні курорти Єгипту. Центри лікувально-оздоровчого туризму в Кенії та ПАР. Ресурси лікувально-

оздоровчого туризму в Австралії. Приморські кліматичні курорти Австралії – Золотий Берег, Дейд-рим-Айленд, Кернс. Через віддаленість від Європи та Америки курорти Австралії та Океанії орієнтовані та внутрішнього туриста.

Інформаційні джерела

8,9,12,21,24,25

Лекція 9. Територіальна організація лікувально-оздоровчого туризму в Україні.

План

1. Фактори розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні.
2. Типи курортів в Україні та їх розміщення.
3. Найбільші лікувально-оздоровчі туристичні кластери України:
4. Сучасний стан та перспективи розвитку медичного (клінічного) туризму в Україні.

Ключові терміни та тези

Лікувальний профіль санаторно-курортних закладів: лікування системи кровообігу; лікування захворювань нервової системи; лікування захворювань органів травлення; лікування органів дихання, лікування захворювань опорно-рухового апарату; лікування органів сечостатевої та ендокринної системи. Найбільші лікувально-оздоровчі туристичні кластери України: на заході (Трускавець, Моршин, Ворохта, Любень Великий, Немирів, Синяк, Черче, Саян, Шкло, Яремне), на півночі та північному сході країни (Березовські Мінеральні води, Горинь, Качанівка, Рай-Оленівка), в центральній частині (Миргород, Пуца-Водиця, Біла Церква, Боярка, Ворзель, Соснівкеа, Хмільник), в південній частині (Одеська група курортів, Очаків, Бердянськ, Гопри, Приморськ, Скадовськ, Кирилівка, Євпаторія, Саки, Ялта, Алушка, Алушта). Сучасний стан та перспективи розвитку медичного (клінічного) туризму в Україні.

Інформаційні джерела

4,13,15,18,19

Перелік інформаційних джерел

Основні:

1. Закон України “Про туризм” // ВВР України. — 1995. — № 31.
2. Закон України «Про курорти» // Законодавство України про туризм і готельну справу. Збірник офіційних текстів законів станом на 1 лютого 2012 року. К.: «Центр учбової літератури», 2012. с.32-47
3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1.06.2000 р. № 1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
4. Про заходи щодо розвитку туризму і курортів в Україні: Указ президента України від 21.02.2007 р. № 136/2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. Стратегія розвитку туризму і курортів (від 6 серпня 2008 р. №1088-р) / Кабінет Міністрів України // Верховна Рада України. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1088-2008-p>
6. Бабкин А.В. Специальные виды туризма / А.В. Бабкин. – Ростов-н/Д: Феникс, 2008. – 252 с.
7. Бейдик О. О. Рекреационные ресурсы Украины: Навчальний посібник. / О.О. Бейдик — К., 2009
8. Ветитнев А.М. Лечебный туризм: учебное пособие / А.М. Ветитнев, А.С. Кусков. – М.: Форум, 2010.- 592 с.
9. Драчева Е.Л. Специальные виды туризма. Лечебный туризм: учебное пособие / Е.Л. Драчева. – М.: КНОРУС, 2010. -152 с.

10. Курортні ресурси України. — К.: ЗАТ “Укрпрофоздо- ровниця”; “Тамед”, 1999. — 314 с
11. Любіцева О.О. Туристичні ресурси України: навч. посібник / О.О. Любіцева, Є.В. Панкова, В.І. Стафійчук. — К.: Альтерпрес, 2007. — 369 с.
12. Horowitz M., J. Rosensweig, C. Jones. Medical Tourism: Globalization of the Healthcare Marketplace. [Electronic resource] // MedGenMed. - 2007. - 9(4): 33. - Mode of access:<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2234298/>
13. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія : навч. посіб./ Н.В. Фоменко — К.: Центр навчальної літератури, 2007 — 312с.

Додаткові:

14. Абрамов В. В. Історія туризму: підручник / В. В. Абрамов, М. В. Тонкошкур. — Харків: Форт, 2010. — 286 с.
15. Гонтаржевська Л. І. Ринок туристичних послуг в Україні: навчальний посібник / Л. І. Гонтаржевська. — Донецьк: Східний видавничий дім, 2008. — 180 с.
16. Драпушко Р. Г. Туристичний потенціал України: стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія / Р. Г. Драпушко. — К. : Інститут законодавчих передбачень і правової експертизи, 2007. — 152 с.
17. Все о туризме. Туристическая библиотека. — <http://tourlib.net/> .
18. Державна служба статистики України. — <http://ukrstat.gov.ua>
19. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (Департамент туризму та курортів) - <http://www.me.gov.ua>.
20. Кифяк В.Ф. Організація туризму: навчальний посібник. / В.Ф. Кифяк. — Чернівці: Книги-XXI, 2008. — 304 с.
21. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти) / О.О. Любіцева — К. : Альтерпрес, 2003. — 436 с.
22. Мальська М.П. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. / М.П. Сальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. — к.: Знання, 2008. -661с.
23. Масляк П.О. Рекреаційна географія : навч. посіб. / П.О. Масляк. — К. : Знання, 2008. — 343 с.
24. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В.Г. Герасименко. — Одеса : Астропринт, 2013. — 334 с.
25. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу / І. В. Смаль. — Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. — 336 с..